

Polycarpus, opziener der gemeente van Smyrna.

<https://hdl.handle.net/1874/355396>

POLYCARPUS,

OPZIENER DER GEMEENTE

VAN

S M Y R N A.

Over dezen eerbiedwaardigen Kerkvader zijn slechts zeer onvolkomene levensberigten, tot ons gekomen. Men onderstelt, dat hij op 't laatst der regering van den Romeinschen Keizer Nero te *Smyrna* geboren wierd; doch zijne ouders zijn geheel onbekend. Nog zeer jong zijnde werd hij als slaaf verkocht aan eene aanzienlijke vrouw van die stad genaamd Calista. Deze vrouw was eene Christin en algemeen bekend wegens haar geloof, hare nederigheid en hare

goede werken, en de dienstbaarheid in zulk een huis kon niet drukkende zijn. Polycarpus was zoo gelukkig dit te ondervinden. Nooit werd een lijfeigene met meer welwillendheid en zachtheid behandeld. Bucolus de ijverige Bisschop van *Smyrna*, onderwees hem in de Christelijke godsdienst, en toen Calista stierf liet zij aan Polycarpus haar vermogen na, dat hij tot weldadige einden besteedde.

Kort daarna werd hij Diaken en met de taak belast de jeugd in de leere der waarheid te onderwijzen, onder de leiding van Bucolus, en daar hij evenveel wijsheid als ijver in de uitoefening dier beide ambten had aan den dag gelegd, werd hij tot Bisschop (of Opziener) der gemeente van *Smyrna* verkoren na den dood van zijn' leermeester. Men verhaalt dat de Apostelen zelve Polycarpus tot de predikdienst ordenden. Voor het minst schijnt het dat zijne benoeming plaats had, op raad en op aanmaning van den Apostel Johannes wiens getrouwe Discipel hij was en die hem tederlijk beminde.

Gedurende zijne langdurige dienst week Polycarpus nimmer af van de zuivere evangelieleer, eene moeilijke zaak voorwaar in een tijdperk, waarin van alle zijden de verschrik-

kelijkste ketterijen begonnen op te komen. Men weet dat Cerinthus, Ebion, Marcion en Valentianus, hoewel zoo dicht bij den oorsprong van het Christendom, reeds trachteten dat te besmetten door hunne leugenachtige verdictselen. *Smyrna's* Bisschop bestreed met alle magt die valsche leeraars en predikte voortdurend met kracht en met liefde die leer, die hij van de Apostelen en de eerste discipelen des Heeren ontvangen had.

Onder de verschillende kerkelijke twisten waarin hij gewikkeld werd, volgens de kerkgeschiedenis, was ook die omtrent de dag waarop het Paaschfeest moest gevierd worden. Op dit punt waren de christenen van het Oosten en die van het Westen het niet eens. Polycarpus begaf zich naar *Rome* om er zich met Anicetus den toenmaligen Bisschop van die stad (want men wist toen nog niets van de waardigheid van Paus of Opperkerkvoogd) over te verstaan. De beraadslagingen der twee Bisschoppen bragten niets te weeg, maar ofschoon beide de partijen hun eigen gevoelen behielden, zoo behandelde Polycarpus en Anicetus elkander toch op de broederlijkste wijze en de eenheid des geestes werd door den band des vredes behouden.

De kettersche Marcion met zijne discipelen

welke te *Rome* woonachtig waren, wenschten zeer gerugsteund te worden door den vromen Bisschop van *Smyrna* die met de Apostelen omgang gehad had en aan wiens gevoelen de verschillende gemeenten veel hechteden. Op een dag dat Marcion — volgens het verhaal van Irenaeus — Polycarpus op straat ontmoetende, hem overreden wilde om partij voor hen te kiezen en hem zeide »Erken *ons* Polycarpus” antwoordde hem deze: »Ja ik erken u voor den oudsten zoon van den Satan.” Irenaeus voegt er nog bij dat als Polycarpus kettersche leeringen hoorde voordragen, hij zijn ooren stopte en plag te zeggen: »Goede God in welke tijden laat gij mij leven, dat ik zulke dingen moet hooren.”

Te *Smyrna* teruggekomen nam Polycarpus nog vele jaren zijne dienst in rust en vrede waar, onder den zegen des Heeren. Wij bezitten geen bijzonderheden omtrent zijne wijze van prediken en van zijn verkeer in de gemeenten maar oude schrijvers doen hulde aan zijne zachtmoedigheid, zijne onverschrokkenheid, zijne werkzaamheid en zijne onvermoeide pogingen zoo in de huizen als in 't openbaar tot uitbreiding van Gods rijk op aarde. Hij wandelde op het voetspoor van den Apostel Johannes,

en deed het evangelie in alles eere aan zoo door zijne woorden als door zijne daden.

De vervolging, die gedurende de laatste jaren van Keizer Trajanus regering geschorst was geworden, werd verdubbeld onder de Keizers Hadrianus en Antoninus; van de eene provincie des rijks sloeg zij over naar de andere en wierd eindelijk ook te *Smyrna* aangerigt waar zij inzonderheid op het hoofd van den eerbiedwaardigen Bisschop neerkwam. Naar de gewone loop van het menschelijke leven schoten er aan Polycarpus slechts weinige jaren meer over, maar hij was bestemd om nog in zijnen grijzen ouderdom het getal te vermeerderen dier martelaren, die met vreugde hun leven voor den naam van den Heere Jezus ten beste hadden.

De geschiedschrijver Eusebius heeft ons een brief bewaard door de kerk van *Smyrna*, dadelijk na Polycarpus dood geschreven aan die van *Philadelphia* of *Philomelië* in *Lycaonien*. Dit is een gewigtig stuk dat men nog lang na zijn verscheiden, tot eer van dezen martelaar in de gemeente van *Klein Azie* in 't openbaar voorlas, en waar uit wij 't geen hier volgt getrokken hebben.

Op de eerste mare der vervolging had Polycarpus zich voorbereid om die vastheraden

aftewachten: maar zijne broeders, zijne vrienden, alle de christenen baden hem zoo dringend om zich toch aan het hem dreigende gevaar te onttrekken dat hij zich begaf naar een dorp in de nabijheid van *Smyrna*. Omringd van eenige getrouwe leden zijner gemeente bad hij aldaar dag en nacht, gelijk hij gewoon was voor alle de gemeenten en voor alle menschen. Doch welhaast ontdekten zijne vijanden zijne schuilplaats, en Polycarpus vond zich genoodzaakt naar een ander dorp te gaan. De vervolgers hem niet vindende vatteden twee jongelieden en pijnigden die, tot één hunner aannam de soldaten tot gids te dienen. De bende had tot overste zekeren Herodes, en was gewapend als of zij een roover ging vatten.

Polycarpus had nog kans gehad om te ontvlugten als hij gewild had, maar hij beproefde het niet en toen hij zijne vervolgers zag aankomen, ging hij hun te gemoet onder den uitroep van: »God's wille geschiede.»

Sommigen van de krijgslieden een man van die hooge jaren zoo vastberaden ziende, verwonderden zich dat men zulk een grijsaard zoo hittiglijk vervolgde. Polycarpus liet hun spijze voorzetten en verzocht hen om een uur uitstel, hetwelk zij hem toestonden. Daarop knielde

hij neder en was zoodanig vervuld met genade dat hij in plaats van een wel twee uur, niet ophield zijne vurige smekingen uittestorten, zoo dat alle de omstanders er door aangedaan werden, en velen der soldaten leedwezen gevoelden dat zij zulk een godvruchtig oud man moesten gevangen nemen."

Na het eindigen van zijn gebed liet men hem op een ezel stijgen en voerde hem den weg op naar *Smyrna*. Het was juist de dag van den grooten Sabbath. Bij Herodes en diens schoonvader Nicetas gebragt zijnde, namen deze hem op in hun wagen en begonnen hem te belezen om toch te doen hetgeen men van hem verlangde. „Wat kwaad steekt er in, zeide zij, „om den Keizer Heere te noemen en om op een altaar te offeren als men daarmede zijn leven kan redden." Aanvankelijk gaf Polycarpus hun geen antwoord, maar op hun aanhouden zeide hij hun eindelijk: „Ik zal mij wel wachten van te doen 't geen gij mij aanraadt." Ziende dat zij niets op hem konden winnen, begonnen Herodes en Nicetas hem met smaadreuen te overluden en wierpen hem eindelijk in hunne woede van den wagen af. Polycarpus stond gewond op en ging het overige

van den weg te voet tusschen zijne bewakers, tot dat zij in de geregtzaal kwamen. De oploop was zoo groot daaromstreeks dat niemand zich kon doen verstaan, maar in des grijsaards binnenste liet zich eene stem hooren die hem toeriep: »*Wees welgemoed, Ik heb de wereld overwonnen.*»

Voor den regterstoel gebragt vroeg hem de Proconsul of hij was Polycarpus Bisschop van *Smyrna*. Op het bevestigend antwoord, zeide hij hem, om hem tot verzaking van zijn geloof te bewegen: »Heb medelijden met uwe hooge jaren» en meer diergelijke dingen, terwijl hij eindigde met hem te zeggen. »Zweert bij het geluk van den Keizer; betoon berouw en zeg: *Weg met den eerloozen.*»

Hierop strekte Polycarpus zijne handen uit naar de menigte der heidenen die hem omringden en terwijl hij zijne vaste en kalme blikken eerst op hen en daarna hemelwaarts rigtte, zeide hij: »*Weg met den eerloozen.*»

Doch dit was den Proconsul niet genoeg: »zweer bij den Keizer, verloochen den Christus en daarna zal ik u in vrijheid stellen.»

»Het is nu zes-en-tachtig jaar dat ik Jezus Christus dien,» antwoorde Polycarpus, »en hij is

zulk een goede meester voor mij geweest. Hoe zoude ik mijn Koning en Heiland kunnen verloochenen."

"Zweer bij den genius des Keizers" riep de Proconsul in drift ontstoken.

"Daar gij mij zoo driugt om te zweeren bij den genius des Keizers zooals gij het noemt," hervatte Polycarpus "en u onkundig houdt wie ik eigenlijk ben, verneem dan mijne openlijke en vrijwillige belijdenis: Ik ben een Christen."

"Wel — zeide de Proconsul met verachting tracht het volk daartoe te overreden."

"Aan u — vervolgde Polycarpus — ben ik bereid belijdenis van mijn geloof te doen, want wij zijn onderwezen om alle van God gestelde magten en autoriteiten te eerbiedigen, maar wat dit volk aangaat, ik twijfel of het verdient die te hooren."

"Indien gij geen berouw toont — ging de Proconsul voort — dan heb ik wilde beesten bij de hand en zal ik u daarvóór doen werpen."

"Laat mij voor de beesten werpen" riep de Bisschop uit "wij christenen zijn niet gewoon van het goede tot het kwade terug te gaan. Voor mij zal dit zijn een gaan van het kwade tot het goede."

"Wel nu als gij voor de wilde beesten niet

bevreesd zijt, zal ik u ten vure veroordeelen indien gij niet van taal veranderd.

»Gij bedreigt mij met het vuur dat slechts een uur brand en dan uitgaat» antwoordde hem Polycarpus zeer bedaard, »maar gij weet niet dat het vuur van het eeuwige oordeel onuitbluschbaar is, en dat is het vuur dat aan de boozen bereid is. Wat draalt gij langer? Haast u uwe voornemens ten uitvoer te brengen.»

Polycarpus zag er zoo kalm en bedaard uit en betoonde zulk eene onverschrokkenheid terwijl hij dit zeide, dat de Proconsul zijns ondanks hem bewonderen moest en het onderzoek niet verder durfde voortzetten. Hij gaf bevel aan een heraut om zich op eene verhevenheid te plaatsen en driemaal uit te roepen »Polycarpus heeft beleden dat hij een Christen is.»

Deze bekendmaking werd door de geheele menigte zoo der heidenen als der joden die te *Smyrna* woonachtig waren, met een verwoed geschreeuw beantwoord. »Hij is de leeraar van *Azie*, de vader van de christenen, de verwoester van onze godbeden; hij heeft vele menschen onderwezen om geene offeranden meer te doen en om de goden volstrekt geene eer te bewijzen.» Zoo sprekende drongen zij er bij den Landvoogd Philippus op aan dat hij

een leeuw op Polycarpus zoude loslaten, doch op de aanmerking van Philippus dat het jaargetijde te ver gevorderd was en dit tegen de wet zoude wezen, riepen zij allen uit éenen mond: »Welaan verbrand hem dan levendig.»

De daad volgde op het woord. Van alle kanten, uit de winkels, uit de badplaatsen, uit de bijzondere huizen bragt men hout aan en onder allen waren de joden daarin de ijverigsten. Toen de brandstapel gereed was, ontdeed Polycarpus zich van zijne bovenklederen en maakte zijnen gordel los. Men wilde hem aan de paal nagelen, maar hij voorkwam zulks met te zeggen: »Laat mij maar los staan, want Hij die mij de kracht gegeven heeft om de brandstapel niet te vreezen¹, zal mij ook wel in staat stellen om in de vlammen stil te staan, zonder dat het noodig zij om mij vast te nagelen.» Zij vergenoegden zich dan ook met hem aan de paal vast te binden.

Als toen hief die getrouwe dienstknecht van Christus zijne handen en oogen hemelwaarts en sprak dit gebed uit:

»o Heere Almagtige God, Vader van uwen geliefden Zoon Jezus Christus, door welken wij de kennisse uwes naams verkregen hebben, God der engelen en der magten en der schep-

selen in 't gemeen, doch inzonderheid der regtvaardigen die voor Uw aangezicht leven. Ik dank U, ja ik dank U uit de grond mijnes harten, dat Gij mij bewaard hebt tot op dezen dag en tot in dit uur, om mij deel te doen hebben aan het martelaarschap, aan den beker Uwes Gezalfden, aan de opstanding ten eeuwigen leven, zoo van het ligchaam als van de ziel in de onvergankelijke natuur des H. Geestes.

„Mogt ik heden als eene U welgevallige offerande door U aangenomen worden, naar Uwen voorbepaalden raad, ô getrouwe God! in wien geen bedrog gevonden word, zooals gij dit heden op nieuws openbaart en aan mij vervult. Ik loof U, ik zegen U, ik verheerlijk U voor deze genade en voor alle de anderen die ik van Uwe hand heb ontvangen, door onzen eeuwigen en Goddelijken Hoogepriester Jezus Christus, Uwen geliefden Zoon, aan wien gelijk als aan U en den Heiligen Geest toekomt, de heerlijkheid nu, en in alle eeuwigheid. Amen.”

Nauwelijks had Polycarpus dit gebed uitgesproken of de genen die belast waren hem ter dood te brengen staken het hout in de brand, maar daar de vlammen hem niet spoedig genoeg doodden, doorstak één hunner hem met eene laus. Vervolgens lieten zij zijn lichaam geheel

in het vuur vergaan om de christenen te beletten zijn overblijfsel te bewaren.

” Nicetas ging naar den Landvoogd — zeggen de Christenen van *Smyrna* in hun brief — en overreedde hem, om toch het ligchaam van Polycarpus niet aan ons overtelaten opdat wij hem niet in de plaats des gekruisigden aanbidden zouden.

» Nicetas zeide dit op aanstooten van de joden. Doch zij bedachten niet dat het ons onmogelijk is Christus te vergeten, die voor allen die in de geheele wereld behouden zullen worden, geleden heeft, hij Rechtvaardige voor ons onrechtvaardigen, en dat wij alleen Hem dienen, alleen Hem eeren moeten. Wij aanbidden Hem in de daad omdat Hij is Gods Zoon, maar wat betreft de martelaren, wij hebben ze lief als de discipelen en navolgers van den Heere, en om hunne groote liefde jegens hunnen Meester en Heer. Mogten wij verwaardigd worden hunne mede arbeiders te zijn en hunne voetstappen natevolgen.”

Nog elf andere Christenen, doch wier namen minder bekend zijn, ondergingen den marteldood te gelijk met Polycarpus. Volgens de naauwkeurigste nasporingen viel deze gebeurtenis voor in 't jaar 167. — Polycarpus heeft verschillende brieven en leerreden geschreven die echter niet

tot ons gekomen zijn. Alleen zijn zendbrief
aan de Philippensen is overgebleven, welke men
ten tijde van Hieronymus in sommige kerken
van *Klein-Azie* plagt voor te lezen. Deze
brief is merkwaardig om dat hij strekken kan
tot staving van de echtheid der boeken van het
Nieuwe Testament, daar men er aanhalingen in
vindt uit Mattheus, Lucas, de Handelingen der
Apostelen en uit de meeste brieven van Paulus,
Petrus en Johannes. —